

Teksti: Irmeli Marttila
Kuvat: Kirsti Vähäkangas, Raahen museo
Taitto: Päivi Kurola
Lähdeaineisto: Kaupungin keskusarkisto,
Maj-Lis Halonen,
Anna-Maria Martikkala, Kirsti Vähäkangas

Raahen kaupunki 2010

Raahen Raatihuone

Rantakatu 50

Raahen kaupungin Raatihuone sijaitsee lähellä meren rantaa osoitteessa Rantakatu 50. Suomen vanhimpiin puukaupunkeihin lukeutuvan Raahen hallintokeskus on rakennettu käsityönä veistetyistä hirsistä. Vuonna 1839 valmistunut komea empirekartano on järjestyksessään kaupungin kolmas raatihuone.

Suomen kenraalikuvernööri, kreivi Pehr Brahe, allekirjoitti nimeään kantavan kaupungin perustamiskirjan vuonna 1649, ja Raahen ensimmäinen raatihuone valmistui vuonna 1654. Rantakadun varrella, nykyisen Myhrbergin puiston paikalla, sijainneen vanhan torin itäreunassa seissyt rakennus oli tyyppillinen barokkiraatihuone soittolavalla varustettuine torneineen. Se oli tuolloin kaupungin ainoa kokonaan kaksikerroksinen

rakennus. Talo tuhoutui isonvihan aikana venäläisten polttaessa vuonna 1714 lähes koko kaupungin. Vuonna 1729 samalle paikalle valmistui uusi kaksikerroksinen mansardikattoinen rakennus, joka puolestaan tuhoutui vuonna 1810 roihunneessa suuressa kaupunkipalossa.

Kaupunki palaa

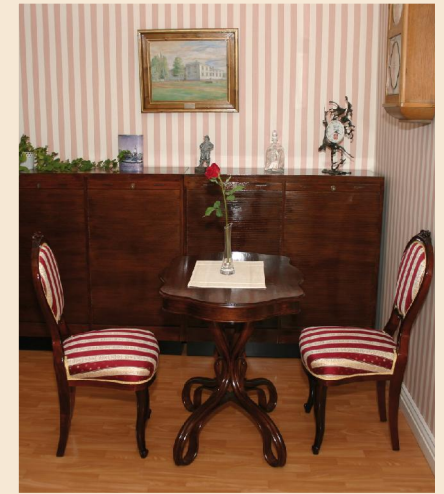
Lokakuun kuudennen päivän vastaisena yönä vuonna 1810 pääsi tuli irti vanhan torin eteläpuolella sijainneen tontin piharakennuksesta. Tuhkaksi paloivat yli seitsemänkymmentä kaupunkitaloa talousrakennuksineen sekä kaupungin raatihuone ruisku- ja vahtisuojiineen ja vankiloineen. Rakennuskannasta varjeltuiivat vain kirkko ja sen lähellä sijainnut koulu, viisi isoa taloa Rantakadulla sekä muutama pieni asumus kaupungin pohjoispuolella.

Kaupunginhallitus kokoontuu juhlasalissa joka toinen viikko.

Rakennuksen vaiheet pähkinäkuoressa

- 1834 Jalosukuinen Gustav Robert Brunow saapuu tullinhoitajaksi Raahen ja ostaa tontin Rantakadun varrelta.
- 1838 Arkkitehti A. F. Granstedt, kuulunut Carl Engelin oppilas, allekirjoittaa Brunow'n uuden kaupunkitalon rakennuspiirustukset.
- 1839 Talo valmistuu asuttavaan kuntoon (valmiina kahdeksan huonetta kahdestakymmenestäviidestä) Kirveellä veistetyistä hirsistä tehty rakennus on kooltaan 34 x 15 metriä. Ulkoseinissä on kalkkirappaus.
- 1862 Kaupunki ostaa Brunow'n talon ja remontoit sen raatihuoneeksi.
- 1908 Raatihuoneen salia voidaan luovuttaa iltamien pitoon, myös tanssiminen on sallittua. Vuodesta 1924 lähtien salia ei saa enää käyttää huvitilaisuuksien pitämiseen.
- 1914 Rakennetaan arkisto talon kellariin.
- 1922 Talon juhlasali kunnostetaan perinpohjaisesti arkkitehdin ohjeiden mukaan.
- 1937 Talon ”pikkusali” jaetaan väliseinällä kahtia. Näin saadaan kaupungin viranhaltijoille aiempaa rauhallisemmat työtilat.
- 1940- Sisäänkäynnit siirretään sisäpihan puolelta rakennuksen päätyihin rakentamalla näyttävät kaksipuoliset betoniportaat seinien viereen. Rakennustyö toteutetaan useassa vaiheessa vuosina 1945-1949.
- 1949 Siirretään vahtimestarin asunto kellarikerrokseen ja taloon rakennetaan vesijohto.
- 1953 Rakennetaan keskuslämmitys ja arkistohuone.
- 1954 Rahatoimistosta poistetaan kohennuskeppi tarpeettomana.
- 1962 Aloitetaan talon perustusten uusiminen ja kellaritilan yleisremontti.
- 1963 Aloitetaan rakennuksen sisäpuoliset muutostyöt (toinen kerros remontoidaan työtiloiksi).
- 1964 Talon eteläpään rakennetaan väestönsuojelukeskus.
- 1980 Rakennus maalataan ja liitetään kaukolämpöverkostoon.
- 1986 Uudistetaan juhlasalin seinä- ja kattopinnot.
- 1990 Täydennetään sähköjärjestelmiä atk:n tulon vuoksi.
- 1998 Aloitetaan suuri peruskorjaus, jossa mm. sisäänkäynnit muutetaan takaisin alkuperäisille paikoilleen sisäpihan puolelle.
- 2003 Talo tyhjennetään sisätilojen peruskorjauksen vuoksi.
- 2004 Peruskorjaus valmistuu ja rakennus palautuu entiseen käyttöönsä.

1800-luvun rokokootyylisiä huonekaluja toisen kerroksen työhuoneessa.

Remonttia monessa vaiheessa

Raatihuoneen toiminnan laajentuessa käytössä olevat tilat kävivät ahtaaksi, ja vuosina 1945-1949 rakennuksessa tehtiin suuria muutoksia. Ensimmäisessä vaiheessa rahatoimisto sai lisätilaa vahtimestarin käytössä olleesta pimeästä huoneesta. Toisessa vaiheessa vahtimestarin asunto siirrettiin rakennuksen alimpaan kerrokseen. Kolmannessa vaiheessa pihan puoleiset portaat purettiin pois ja talon päätyihin rakennettiin uudet sisäänkäynnit kaksipuolisine betoniportaineen. Neljännessä vaiheessa remontoitiin käyttöön talon ullakkokerros.

Kaupungin 300-vuotisjuhlien kunniaksi Raatihuone kunnostettiin perusteellisesti. Rakennuksen ulkoseinät kalkittiin ja ikkunakehykset saivat uuden maalipinnan. Myös käyttökelvottomiksi

ruostuneet syöksytorvet uusittiin. Kaupunginvaltuuston istuntosalina toimineen juhlasalin narisevan ja heikkolaatuisen lattiapinnoitteen alta paljastui vahvoista lankuista tehty permanto, joka höylättiin ja kunnostettiin uuden parkettilattian pohjaksi. Samalla uusittiin salin tapetointi ja verhot sekä valkaistiin välikaton pahvitus.

Perinteitä kunnioittaen

Seuraava suuri peruskorjaus talossa tehtiin 1960-luvulla, jolloin toiseen kerrokseen rakennettiin uusia työtiloja. Osa perustuksista uusittiin myös, sillä peruskiven alle upotetut hirsilavat olivat alkaneet lahota joutuessaan kosketuksiin ilman kanssa. Kellarikerroksen tilat muutettiin lämpimiksi, ensimmäiseen kerrokseen tehtiin huonetilamuutoksia ja talon lämpö-, vesi-, ilmastointi- ja sähköjärjestelmät uusittiin. Peruskorjauksen avulla talon alimpaan kerrokseen saatiin noin 400 neliometriä uutta lämmintä tilaa.

Vuonna 1998 aloitetun peruskorjauksen suunnitelmat tehtiin kaupungin omana työnä. Laajaan korjaushankkeeseen sisältyivät muun muassa perustusten ja julkisivun kunnostus, vesikatteen uusiminen, huonetilamuutokset sekä LVIS-järjestelmien nykyaikaistaminen. Remontin aikana myös talon sisäänkäynnit muutettiin takaisin alkuperäisille paikoilleen sisäpihan puolelle. Perusparannustyöt tehtiin perinteitä kunnioittaen, esim. juhlasalin väritys noudattelee 1800-luvun tyyliä.

Raatihuoneen peruskorjaus saatiin päätökseen vuonna 2004. Rakennus palasi takaisin entiseen käyttöönsä kaupungin virastotalona.

Talon huoneistoala on 1228 neliometriä ja huoneita on edelleen 25.

Raatihuone ja Rantakatua ennen 1880-lukua. Taustalla näkyy Raahen vanha kirkko, joka paloi vuonna 1908 ja tapuli.

Taidetta ympärille

Kesäkuussa 2008 Raatihuoneen viereiseen puistoon (Raatihuoneenpuistoon) avattiin kuvanveistäjä Kari Juvan töistä koostuva veistospuisto, jonne on sijoitettu 19 pienoisveistosta. Saman vuoden elokuussa Raatihuonetta vastapäätä sijaitsevaan puistoon pystytettiin Presidentti Urho Kaleva Kekkonen patsas. Kookkaan kuvapatsaan on veistänyt helsinkiläinen kuvanveistäjä Matti Peltokangas.

Kesällä 2008 pystytetty Presidentti Urho Kaleva Kekkonen patsas seisoo Raatihuonetta vastapäätä sijaitsevassa puistossa.

Rokokookalusto kaupunginjohtajan huoneessa.

Ainoa jäljellä oleva kaakeliuuni.

Herman af Sillénin Stridsskjutning-taulu juhlasalissa.

Keskikerroksen trymoo-peili (lattiasta kattoon ulottuva korkea kapeahko peili, jossa laskutaso keskkitienoilla).

Viimeisimmässä peruskorjauksessa rakennettu erkkeri.

Kalustoryhmä toisen kerroksen aulassa.

Kahvio pohjakerroksessa.

Komissiomaanmittari Gustaf Odenvall laati heti seuraavana vuonna kaupungille uuden asemakaava- ja tontitus suunnitelman. Siinä oli keskelle kaupunkia merkitty näyttävä umpikulmainen tori. Tästä Isotoriksi (myöh. Pekkatori) nimitystä aukiota piti tuleman kaupungin kaupallinen ja hallinnollinen keskus. Monet Raahen valtasuvuista rakensivat talonsa toria ympäröiville seitsemälle asuintontille.

Uuden torin lounaiskulmalle varattiin tontti myös raatihuoneelle. Lääninarkkitehti Johan Oldenburg laati rakennusta varten suunnitelman vuonna 1851. Sitä ei kuitenkaan virallisesti vahvistettu, vaan intendentinkonttorin arkkitehti Nils Johan Österman laati vuonna 1853 oman ehdotuksensa. Kumpaakaan suunnitelmaa ei lopulta toteutettu, vaan kaupunki hoiti hallintonsa 50 vuotta ilman raatihuonetta.

Yksityistalosta raatihuoneeksi

Raatihuoneen rakentamissuunnitelmat haudattiin viimeistään siinä vaiheessa, kun kaupunki vuonna 1862 osti tullinhoitaja Gustav Robert Brunow'n perikunnalta Rantakadun varrella sijainneen uusklassista tyyliä edustavan kartanomaisen kaupunkitalon. Tullinhoitaja Brunow (1799–1862) oli jo elinaikanaan tarjonnut taloaan kaupungille, mutta kauppa ei ollut syntynyt. Nyt tästä vuonna 1839 yksityisasunnoksi valmistuneesta rakennuksesta tuli Raahen uusi raatihuone.

Tullinhoitaja Brunow'n vuonna 1834 hankkima kaupunkitontti ulottui aikanaan Sovionlahteen

Juhlasalin kristallikruunut ovat 1800-luvun puolivälin tuotantoa.

saakka. Tontille rakennetussa talossa oli kaikkiaan 25 huonetta, mutta ostohetkellä niistä oli käytössä vain kahdeksan (mikä oli hyvin ymmärrettävää, sillä omistajapariskunta oli lapseton). Hirsitalon suunnitellut arkkitehti Anders Fredrik Granstedt kuului Carl Ludwig Engelin merkittävimpiin oppilaisiin ja oli maamme huomattavimpia empirearkkitehteja. Granstedt suunnitteli muun muassa useita kirkkoja, kuten Kerimäellä sijaitsevan maailman suurimman puukirkon.

Talo oli ostohetkellä vuoraamaton ja muutenkin keskeneräinen. Kaupungin toimesta rakennuksen hirsiseinät peitettiin kalkkirappauksella ja maalattiin valkoiseksi. Talon katto sai peltikatteen. Ensimmäisen kerroksen sisätilat kunnostettiin, mutta toinen kerros sai vielä jäädä odottamaan remonttia.